

Platon w służbie idealizmu

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Platon w służbie idealizmu

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Jednym z głównych sporów antycznych, które trwają do czasów współczesnych, jest polemika między materializmem a idealizmem. Jest to spór typowo filozoficzny, powstały wraz z koncepcją Platona. Filozof ten z całą siłą wystąpił przeciw naturalistycznemu pojmowaniu rzeczywistości i szukaniu mechanizmów rządzących naszym światem w samej materii, z której jest on zbudowany.

Twoje cele

- Zdefiniujesz idealizm.
- Poznasz różnice między materializmem a idealizmem.
- Przeanalizujesz argumenty przemawiające za materialistyczną i idealistyczną wizją świata.
- Określisz wpływ Platona na rozwój filozofii europejskiej.

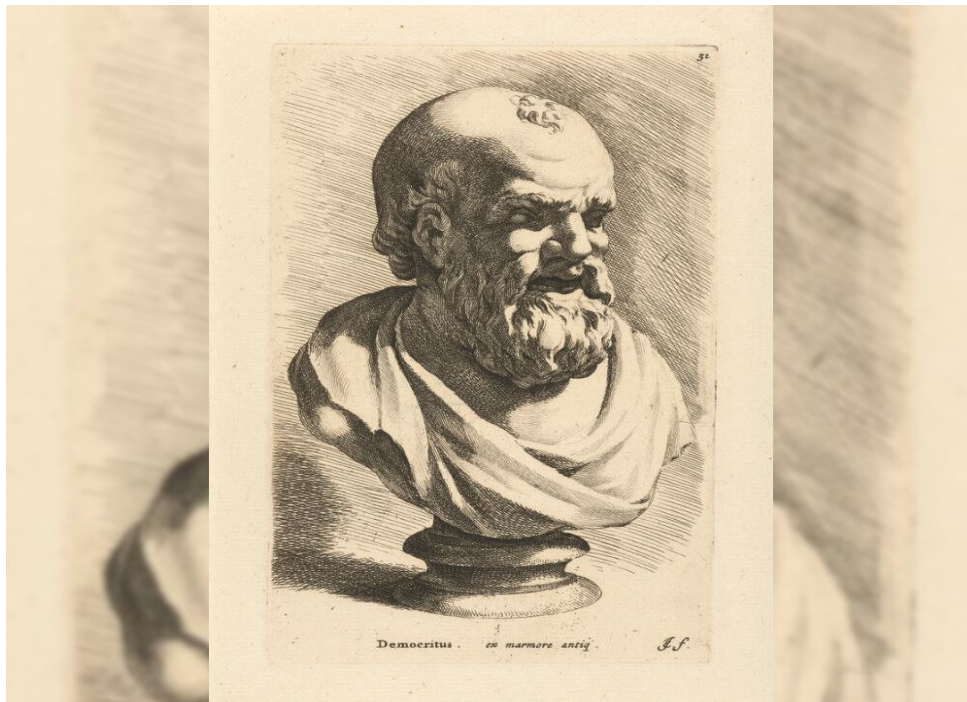
Przeczytaj

Przypomnij sobie, kim był Demokryt z Abdery. Zastanów się, dlaczego nazywany jest ojcem materializmu.

Materializm atomistów

Jest rzeczą powszechnie wiadomą, że filozofia rozpoczyna się wraz z jońską filozofią przyrody. Jej przedstawiciele rozważali, czym jest *arché*, a więc przasada świata i główna przyczyna wszystkich przemian, jakie zachodzą w jego obrębie. W ten sposób przetarli szlak dla rozważań nieco bardziej szczegółowych, dotyczących poszukiwania głównych mechanizmów rządzących całą rzeczywistością i jej podstawowego budulca. Namysł ten uprawiali przedstawiciele bardzo zróżnicowanego nurtu, który nazwać możemy wczesnym *materializmem*. Jego reprezentantem jest *Demokryt z Abdery*, któremu zawdzięczamy koncepcję atomu, a więc niepodzielnej drobinki, będącej budulcem każdej istniejącej rzeczy. Filozof okazał się na tyle konsekwentny w swych rozumowaniach, że za pomocą tego pojęcia tłumaczył wszelkie przedmioty i zjawiska, włącznie z zagadnieniem duszy ludzkiej. Ta bowiem składać się miała z atomów najłżejszego rodzaju, które po śmierci uleg muszą rozproszeniu. Właśnie ta konsekwencja, czyli niewłączanie w rozważania żadnych elementów irracjonalnych, duchowych i niematerialnych, sprawia, że Demokryt z Abdery uważany jest dziś za ojca materializmu.

Atomizm, jako pewną formę materializmu, można nazywać przykładem ontologii naturalistycznej. Ontologia jest dziedziną filozofii, której zadanie polega na badaniu, w jaki sposób istnieje konkretny byt (przedmiot), jakie są jego właściwości i w jakich relacjach pozostaje z innymi bytami. Koncepcja Demokryta jest ontologią naturalistyczną właśnie dlatego, że nie szuka odpowiedzi na te zagadnienia poza samym światem natury.

Demokryt z Abdery (ok. 460–360 p.n.e.) Do dziś trwają spory o to, czy zasadnicze twierdzenia atomistycznej koncepcji materii wyłożył Demokryt, czy też jego nauczyciel Leucyp z Abdery. Jednak ze względu na to, że to właśnie uczeń zaprezentował jej skończoną wersję, on jest z nią kojarzony.

Źródło: dostępny w internecie: KU Leuven Libraries Special Collections, domena publiczna.

Przypomnij sobie, które twierdzenia Platona są ci znane. Zastanów się, czym jest idealizm i w jaki sposób można go przeciwstawić materialistycznemu ujmowaniu rzeczywistości.

Idealizm platoński

U podstawy platońskiego systemu filozoficznego leży przekonanie, że koncepcja poznania jest związana z metafizyką. Poznanie **idei** i stosunków między nimi prowadzi do ogólnych i pewnych odpowiedzi na pytanie o to, w jaki sposób funkcjonuje rzeczywistość. Gruntowna analiza filozoficzna kazała mu domniemywać, że poza zmienną i chaotyczną materią muszą istnieć także niematerialne, odwieczne i niezienne **idee**. Te bowiem stanowią **inteligibilny**, niematerialny wzorzec wszelkich rzeczy, które tworzą, przenikając materię. Każdy przedmiot istnieje więc dzięki swej idei i szeregu idei określających jego właściwości. Co ważne, również Platon był konsekwentny w badaniu wszelkich zjawisk i pojęć poprzez pryzmat idei. Na przykład dusza ludzka analizowana jest jako idea odwieczna i niezniszczalna, a przenikając ludzkie ciało (jego materię), tworzy konkretnego człowieka. Nawet w rozważaniach z zakresu etyki widoczny jest wpływ konsekwentnego

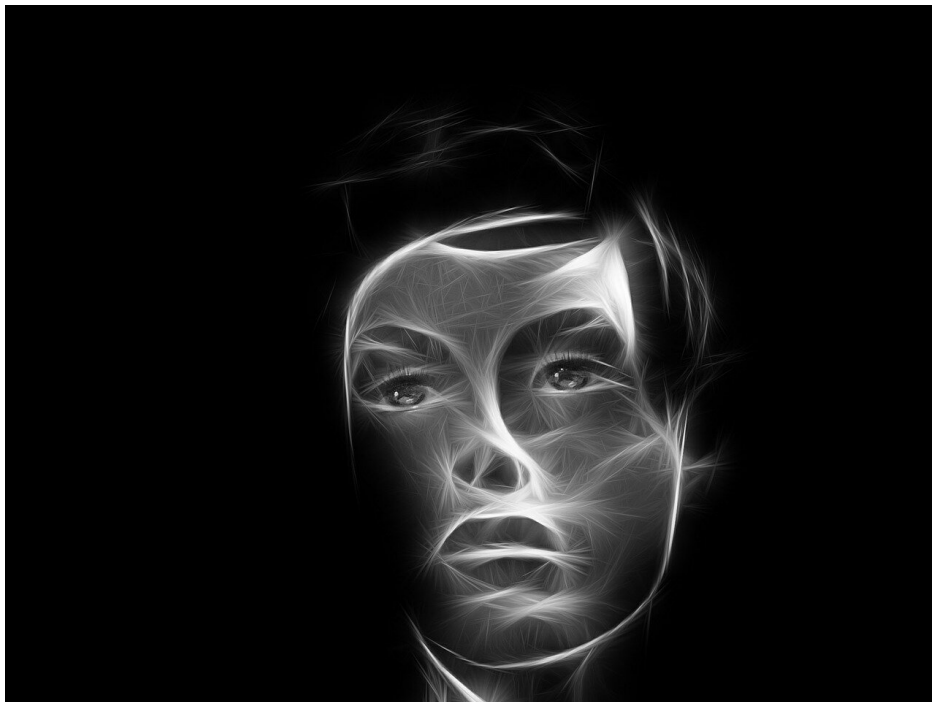
rozpatrywania zasad **idealizmu**, gdyż cnoty czyniące nas ludźmi dobrymi okazują się niczym innym, jak ideami moralnymi, które winny przenikać nasze postępowanie.

Takie podejście do rzeczywistości, które zakłada istnienie niematerialnych bytów (idei), nazywamy idealizmem. Jako że Platon, oprócz istnienia idei, nie podważa istnienia samej materii, a nawet ukazuje, w jakich relacjach pozostają one względem siebie, sprawia, że jego idealizm jest **dualizmem**. Jednak ze względu na fakt, iż to właśnie ideom przypisuje wyższą wartość i uważa je za najważniejszy element rzeczywistości, jego ontologia okazuje się ontologią antynaturalistyczną.

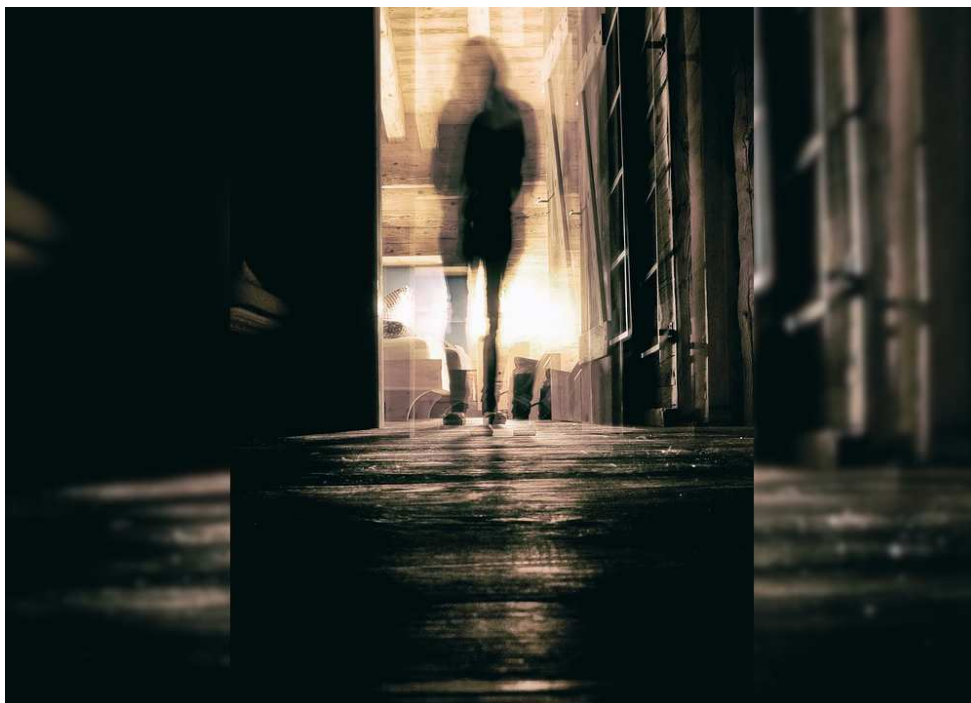
Arystoteles ze Stagiry (ok. 384–322 p.n.e.). Najwybitniejszy uczeń Platona. Jego systemem filozoficzny można uznać za próbę mediacji w sporze pomiędzy dualizmem idealistycznym a naturalizmem materialistycznym.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Skoro dusza jest we wszystkim podobna do idei, jest też nieśmiertelna i odwieczna. Platon starał się to wykazać w swym dialogu *Fedon*, w którym argumentował m.in., że dusza jest niematerialna jak muzyka, a ciało jest instrumentem. Instrument może się zniszczyć, ale raz zagrany dźwięk wciąż istnieje abstrakcyjnie. Zwracał też uwagę, że idee sobie przeciwne nie występują razem (jak ciepło i zimno, jasność i mrok), lecz następują po sobie. Jeśli więc z ciała ustępuje dusza, czyni miejsce śmierci, co nie oznacza, że dusza umiera. Jest ona bowiem ideą przeciwną śmierci.

Źródło: Pixy, domena publiczna.

Wykazanie nieśmiertelności duszy doprowadziło Platona do rozważań o reinkarnacji. W jego ujęciu dusza ma się doskonalić poprzez kolejne wcielenia, aż osiągnie doskonałość, dzięki której całkowicie wyzwoli się z cielesności. Jak jest jednak możliwe, że nie pamiętamy nic z poprzednich wcieleń? Zdaniem filozofa ta wiedza jest w nas głęboko ukryta i trzeba ją wydobyć. Sprawia to, że tak naprawdę niczego się nie uczymy, tylko przypominamy sobie to, co już wiemy z poprzednich wcieleń. Na tym polega anamneza.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

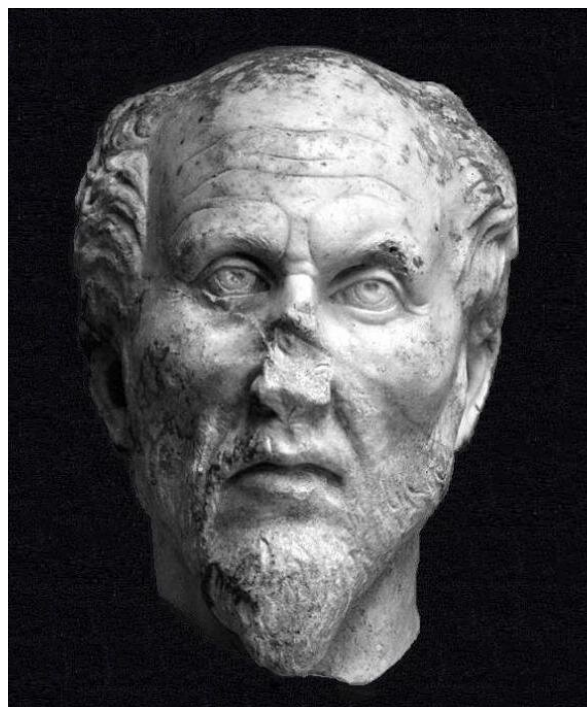
Oczywiście intencją Platona nie była polemika z Demokrytem, lecz dążenie do stworzenia spójnego i kompletnego systemu filozoficznego. W efekcie jednak, gdy zestawiamy materializm i idealizm, dostrzegamy w tych dwóch filozofach ojców obu nurtów. Może się wydawać, że o wiele trudniejszym było wyzwanie Ateńczyka – wszak starać się tłumaczyć świat za pomocą kategorii odnajdowanych w naturze i tylko w niej wydaje się prostsze niż poszukiwać ich poza naturą. Trudno ocenić, czy tak jest, pewne jest za to, że z obu podejść wynikają dwa zupełnie odmienne sposoby pojmowania rzeczywistości oraz inny sposób jej poznawania i mówienia o niej.

Wpływ idealizmu platońskiego na rozwój filozofii

Myśl platońska oddziaływała w pierwszej kolejności na kontynuatorów jego filozofii w [Akademii](#), co było widoczne nawet wtedy, gdy jej nauki z czasem przesiąkły duchem [sceptycyzmu](#). Można jednak śmiało powiedzieć, że największym osiągnięciem Platona jest koncepcja idealizmu, która wyznaczyła pewien sposób myślenia o niematerialnych, abstrakcyjnych bytach, dostrzegalny w całym późniejszym rozwoju filozofii. Widać to wyraźnie już u [neoplatoników](#), a zwłaszcza Plotyna, który nawiązywał do myśli platońskiej.

Od koncepcji platońskiej rozpoczyna się też trwający długie stulecia spór o uniwersalia, w którym dyskutowano, czy powszechnym pojęciom ogólnym należy przypisać realne istnienie, czy też są to zwykłe pojęcia (słowa), które nie istnieją realnie. Za pierwszym rozwiązaniem przemawiało na przestrzeni lat wielu przedstawicieli skrajnego realizmu pojęciowego (Plotyn, Augustyn, Wilhelm z Champeaux), a ich adversarzami, którzy przeciwstawiali się nadawaniu racji bytu pojęciom ogólnym (powszechnikom), byli nominaliści (Roscelin, William Ockham czy George Berkeley).

Samo pojęcie idei, które do słowników wprowadził przecież Platon, zadomowiło się w filozofii i na przestrzeni stuleci, a nawet w tych samych czasach, u różnych myślicieli przybierało nieco odmienne znaczenia. W tym kontekście można uznać, że dalekim następstwem rozważań greckiego filozofa jest nawet idealizm niemiecki. Jego pierwszy wielki przedstawiciel, a więc Immanuel Kant,

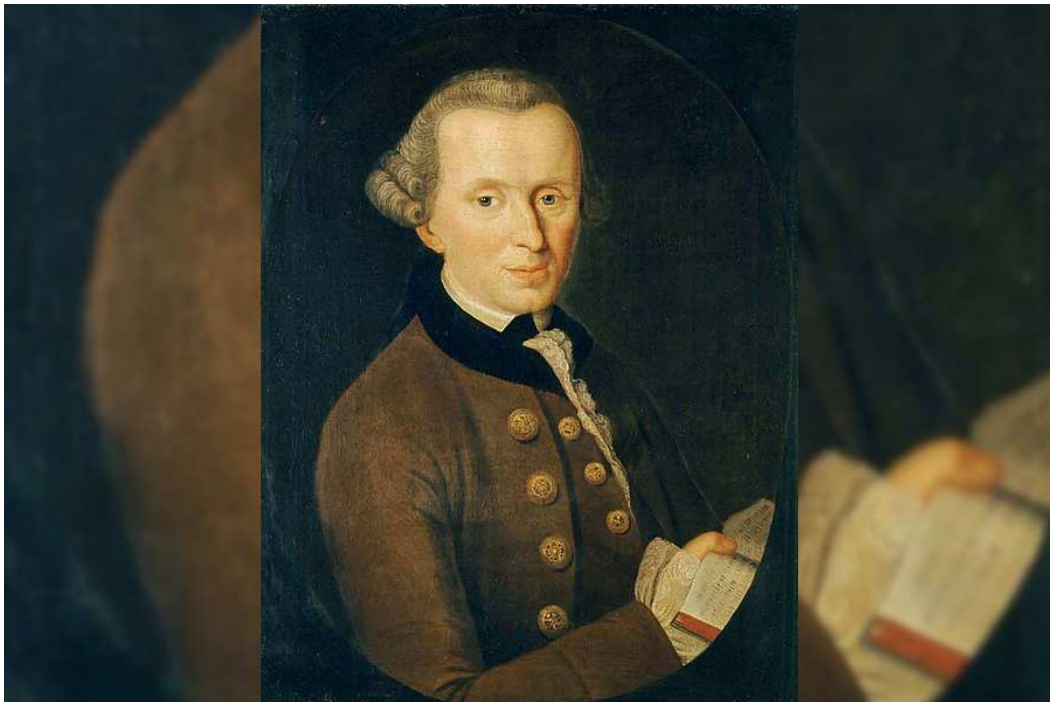

Plotyn (204–270). Uważał, że rzeczywistość powstała w wyniku emanacji absolutu. Oznacza to, iż cały świat stopniowo wyłonił się z absolutu – od bytów najdoskonalszych, po byty najmniej doskonałe, na materii kończąc. W ten sposób Plotyn stworzył hierarchiczną gradację bytów, od tych czysto idealnych i niematerialnych, poprzez dusze ludzkie uwięzione w świecie materialnym, aż po samą nieożywioną materię, poza którą jest już tylko nicość. Teoria emanacji była dość popularna

dokonał rewolucji w naukowym sposobie myślenia o świecie.

u pierwszych myślicieli chrześcijańskich, którzy utożsamiali absolut z Bogiem.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

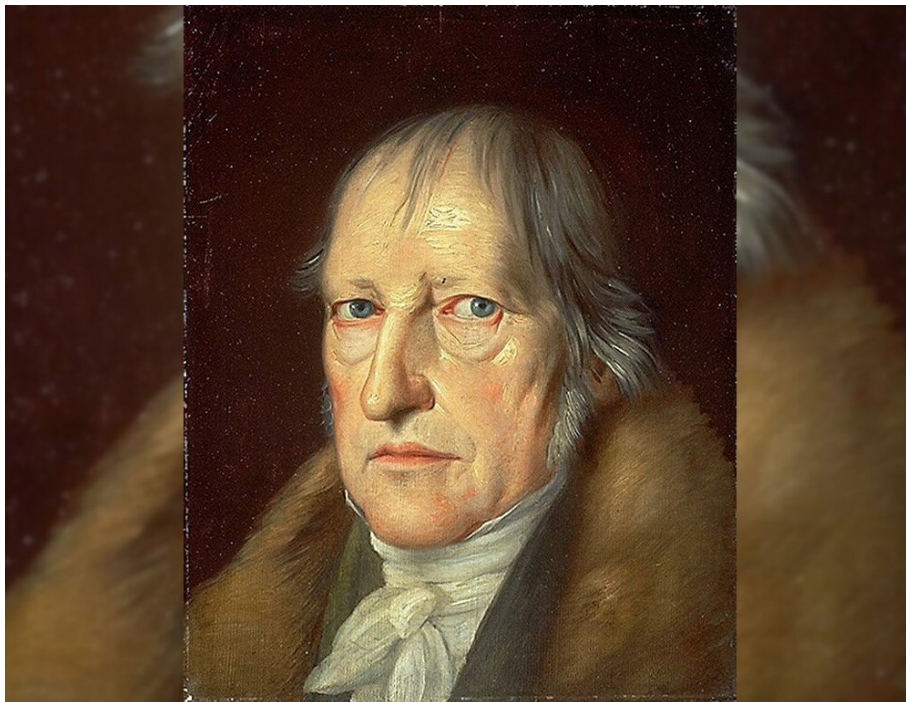

Immanuel Kant (1724–1804). Zawdzięczamy mu spostrzeżenie, że człowiek nie poznaje żadnego realnego przedmiotu, lecz jedynie pewne jego wyobrażenie. Nie dysponujemy przecież żadnym realnym przedmiotem w naszym umyśle, bo do dyspozycji umysł ma jedynie wrażenia zmysłowe, które traktuje jako pojedyncze idee, aby za ich pomocą tworzyć pewne wyobrażenie (ideał) danej rzeczy. Można filozofię kantowską uznać za idealizm umiarkowany, gdyż nie podważał faktu istnienia realnego świata. Twierdził jedynie, że nie poznajemy tego świata, lecz tylko nasze wrażenia z niego płynące.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Zainspirowany przez Kanta idealizm miał wielki wpływ na filozofię niemiecką. Do przedstawicieli idealizmu niemieckiego należeli Johann Gottlieb Fichte i Friedrich Wilhelm Joseph Schelling. Jednak to ostatni wielki przedstawiciel idealizmu niemieckiego, a mianowicie Georg Wilhelm Hegel, głosił **idealizm rygorystyczny**.

Idealizm Hegla przejawiał się w koncepcji, według której idee są pierwotne w stosunku do materii. Filozof dowodził, że świat materialny istnieje tylko jako wytwór świata idei. Hegel starał się dowieść, że Absolut jest rozumem, do którego człowiek ma dostęp przez swój własny rozum, a tym samym ma dostęp do świata idei. Idealizm Hegla skutkował stworzeniem pełnego systemu filozoficznego, który opierał się na rygorystycznym twierdzeniu, że nie da się oddzielić rzeczywistości od myśli.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770–1831). Filozof uważał, że skoro nie poznajemy żadnego przedmiotu ani świata, gdyż mamy do dyspozycji tylko nasze wrażenia (idee), to jedyna rzeczywistość, jaka istnieje, to rzeczywistość w naszym umyśle.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Wpływowi platońskiego systemu na dalszy rozwój historii filozofii poświęcono wiele prac naukowych. Platon, tworząc pierwszy system filozoficzny, dał przykład wszystkim późniejszym filozofom, jak budować zwarte, zamknięte i obejmujące całość ludzkich zainteresowań systemy. To wszystko sprawia, że stara anegdota mówiąca, iż cała późniejsza historia filozofii to już tylko przypisy do Platona, wcale nie brzmi jak żart.

Słownik

Akademia

(gr. *akademeja*) szkoła filozoficzna założona przez Platona Ateńczyka; pierwsza w dziejach uczelnia będąca pierwowzorem uniwersytetu; jej nazwa pochodzi od Apollina Akademos, w którego gaju znajdowały się budynki Akademii

arché

(gr. *arché* – przyczyna, praprzyczyna, zasada, prazasada) główne pojęcie jońskiej filozofii przyrody, pitagorejczyków i wczesnych materialistów; oznaczało główny żywioł, siłę natury, dzięki której powstał świat i która podtrzymuje jego trwanie; dla Talesa z Miletu była nim woda, dla Anaksymenesa z Miletu – powietrze, dla Heraklita z Efezu – ogień, dla Ksenofanesa z Kolofonu – ziemia; zdarzały się też inne interpretacje, by wspomnieć pitagorejczyków, dla których *arché* było liczbą, gdyż całym światem miały rządzić relacje

i proporcje matematyczne, których odkrywanie oznaczało zrozumienie otaczającej nas rzeczywistości

atomizm

(od gr. *átomos* – nie-podzielny, nie-krajalny) nurt materializmu w filozofii i wczesnej fizyce głoszący, że materia składa się z odwiecznych i niepodzielnych drobin zwanych atomami; pogląd zapoczątkowany przez filozofów z Abdery: Leucypa i Demokryta, podzielany później m.in. przez Epikura, w Rzymie przez Lukrecjusza, a w czasach nowożytnych m.in. przez Gassendiego i Newtona

dualizm

(łac. *dualis* – podwójny) pogląd uznający istnienie dwu zasadniczych typów bytu (np. materii i ducha); w teorii człowieka: stanowisko, według którego człowiek jest jednością dwu różnych substancji: ciała i duszy

idea

(gr. *idein* – widzieć) jedno z podstawowych pojęć filozoficznych, ze względu na swą historyczność i liczbę zastosowań bardzo złożone w definiowaniu; do filozofii wprowadził je Platon, aby określić to, co inteligibilne, a więc odkrywane jedynie przez rozum, tzn. racjonalny namysł nad światem, o którym pouczają nas zmysły; w dualizmie platońskim przeciwstawiana zmysłowej materii, jednak wchodząca z nią w reakcję, w wyniku której powstają rzeczy jednostkowe

idealizm

(gr. *idein* – widzieć) stanowisko filozoficzne wyrażające przekonanie o rzeczywistym istnieniu niematerialnych, abstrakcyjnych, inteligibilnych idei; może występować w różnych formach i być różnicowany; możemy np. wyróżnić idealizm umiarkowany, który zakłada, że poza ideami istnieje lub może istnieć materia, oraz idealizm rygorystyczny, w myśl którego żadna materia nie istnieje; czasem idealizm bywa przeciwstawiany materializmowi, a więc przekonaniu, że istnieje tylko materia i nie ma żadnych bytów abstrakcyjnych

inteligibilia

(łac. *intelligibilitas entis* – ujmowany intelektualnie, rozumem) określenie właściwości polegającej na tym, że coś jest poznawalne rozumowo, za pomocą naszego intelektu; od tego pojęcia pochodzi pojęcie poznania inteligibilnego, a zatem poznania poprzez badanie intelektualne, rozważanie czegoś

materializm

(łac. *materialis* – dotyczący materii) kierunek filozoficzny głoszący, że materia jest jedynym istniejącym bytem

neoplatonizm

prąd filozoficzno-teologiczny późnej starożytności nawiązujący do platonizmu; ostatnia formacja filozofii greckiej, a jednocześnie jeden z najsilniejszych czynników bezpośrednio kształtujących doktryny chrześcijańskie, związany z imionami: Plotyna, Porfiriusza, symbolicznie zamykający się datą likwidacji Akademii przez cesarza Justyniana (529 r.); opierał się na teorii, według której byt jest hierarchiczny, a jego kolejne stadia wyłaniają się ze stadiów pierwotnych

sceptycyzm

(gr. *skeptikós* – wątpiący, krytykujący) stanowisko filozoficzne odrzucające możliwość uzyskania wiedzy wiarygodnej i ostatecznie uzasadnionej

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższą prezentację. Rozważ pojawiające się w niej alegorie. Zastanów się, dlaczego mit jaskini trafnie przedstawia platońską teorię poznania.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Przypomnij sobie, czym jest anamneza. Napisz krótką notatkę na temat tego pojęcia: odpowiedz w niej na pytanie, dlaczego – według Platona – niczego się nie uczymy, a jedynie przypominamy sobie wiedzę.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz zdanie, które poprawnie określa, czym jest idealizm.

- ☐ Idealizm zawsze jest dualizmem i antynaturalizmem.
- ☐ Idealizm zawsze wyraża przekonanie, że zmienną i chaotyczną materię przenikają niezienne, niematerialne i odwieczne idee.
- ☐ Idealizm zawsze wyraża przekonanie o istnieniu niematerialnych idei.

Ćwiczenie 2

Zaznacz, którzy z wymienionych myślicieli byli przedstawicielami idealizmu filozoficznego.

- ☐ Platon Ateńczyk
- ☐ Immanuel Kant
- ☐ Demokryt z Abdery
- ☐ Georg Wilhelm Friedrich Hegel
- ☐ Epikur z Samos
- ☐ Arystoteles ze Stagiry

Ćwiczenie 3

Poniższa tabela dotyczy Demokryta i Platona oraz cech ich koncepcji filozoficznych. Uzupełnij ją o podane możliwości.

miasto pochodzenia, uczeń, podstawa istnienia każdego przedmiotu, charakter filozofii

Informacje		Demokryt		Platon
miasto pochodzenia				
uczeń				
podstawa istnienia każdego przedmiotu				
charakter filozofii				

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Podpisz fotografie imionami antycznych filozofów, którzy się na nich znajdują.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Źródło: KU Leuven Libraries Special Collections, dostępny w internecie: KU Leuven Libraries Special Collections, domena publiczna.

Ćwiczenie 6

Własnymi słowami zdefiniuj termin *arché*.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, dlaczego Demokryt z Abdery uważany jest za ojca materializmu.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, czym są inteligibilia.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Maćkowska

Przedmiot: Filozofia

Temat: Platon w służbie idealizmu

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

VI. Filozofia Platona jako paradygmat metafizyki antynaturalistycznej. Uczeń:

2) objaśnia platońską teorię poznania, definiując termin anamneza;

VII. Filozofia i kultura europejska jako „przypisy do Platona”. Uczeń:

1) przedstawia oraz interpretuje wielkie alegorie Platona (jedna do wyboru): „drugie żeglowanie (wyprawa)” i „słońce” (Fedon, 98 c – 100 b), „jaskinia” (Państwo, 514 a – 517 a), „skrzydlaty zaprzęg” (Fajdros, 246 a–b, 253 d–e), „pierścień Gygesa” (Państwo, 358 e – 361 d);

3) wyjaśnia sens potoczny i sensy filozoficzne terminu idealizm;

4) wskazuje na wybranym przykładzie na obecność platonizmu w późniejszych epokach (np. w teologicznej myśli średniowiecznej, w nowożytnym matematycznym przyrodoznawstwie, w politycznych próbach budowania „państwa doskonałego”).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest idealizm;
- wskazuje różnice między idealizmem a materializmem;
- omawia argumenty przemawiające za materialistyczną i idealistyczną wizją świata;
- opisuje wpływ Platona na filozofię i filozofów późniejszych epok.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- mapa myśli;
- rozmowa kierowana;
- praca z multimediami.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiałach;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. W ramach pracy domowej przed zajęciami nauczyciel prosi uczniów, aby przypomnieli sobie, kim był Demokryt z Abdera i jakie były główne założenia jego filozofii, oraz jakimi zagadnieniami filozoficznymi zajmował się Platon.

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący zajęcia prosi wybrane osoby, aby krótko zaprezentowały wyniki pracy domowej.
2. Nauczyciel poleca uczniom, aby zapoznali się z e-materiałem zamieszczonym w sekcji „Przeczytaj.”

Faza realizacyjna:

1. **Mapa myśli.** Nauczyciel wyznacza ucznia, który zapisuje na tablicy podane przez niego hasło: *idealizm Platona*. Następnie uczniowie podają na forum swoje pomysły. Wybrany uczeń zapisuje je wszystkie wokół hasła.
Na tej podstawie powstaje mapa myśli/pojęć, do których uczniowie będą mogli powracać podczas kolejnych etapów zajęć lub w ramach powtórki materiału w domu

2. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Prezentacja multimedialna”. Odczytanie polecenia do multimedium: *Przeanalizuj poniższą prezentację. Rozważ pojawiające się w niej alegorie. Zastanów się, dlaczego mit jaskini trafnie przedstawia platońską teorię poznania. oraz Przypomnij sobie, czym jest anamneza. Napisz krótką notatkę na temat tego pojęcia: odpowiedz w niej na pytanie, dlaczego – według Platona – niczego się nie uczymy, a jedynie przypominamy sobie wiedzę.* Wspólna praca całego zespołu klasowego nad odpowiedziami. Po analizie prezentacji uczniowie wspólnie z nauczycielem decydują, czy do mapy myśli wykonanej na początku lekcji należy dodać jakieś treści. W razie potrzeby wyznaczona osoba uzupełnia schemat.
3. Prowadzący prosi uczniów, aby dobrali się w pary. Każda z nich ma za zadanie wykonać wszystkie ćwiczenia zamieszczone w sekcji „Sprawdź się”. Po upływie czasu przeznaczonym na wykonanie zadania wybrane pary prezentują swoje rozwiązania. Pozostali uczniowie weryfikują swoje odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Na koniec zajęć nauczyciel raz jeszcze wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście wyświetlonych treści prosi uczniów o rozwinięcie zdania: *Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się...*
2. Prowadzący prosi uczniów, żeby jeszcze raz przyjrzyli się mapie myśli i w razie potrzeby ją uzupełnili. Następnie zachęca ich do odpowiedzi na pytanie: *Jaki był wpływ Platona na późniejszych filozofów i filozofię?*

Praca domowa:

1. Stwórz krzyżówkę podsumowującą zajęcia i zawierającą minimum dziesięć haseł.

Materiały pomocnicze:

- Leśniak K., *Platon*, Warszawa 1993.
- Cathcart T., Klein D., *Przychodzi Platon do Doktora : filozofia w żartach*, tłum. K. Puławski, Poznań 2009.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie zapoznają się z multimedium w sekcji „Prezentacja multimedialna” i przygotowują do niego pytania. Następnie zadają je sobie nawzajem, sprawdzając stopień przyswojenia jego treści.